

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію КЛИМКОВЕЦЬКОЇ ЛЕСІ ВАСИЛІВНИ на тему «Гуморальна регуляція статевих циклів корів та її корекція», подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата ветеринарних наук за спеціальністю 03.00.13 – фізіологія людини і тварин

Актуальність обраної теми. Відтворення поголів'я є однією з умов стабільного росту виробництва продукції тваринництва. Значний економічний збиток господарствам наносить неплідність високопродуктивних молочних корів, яка може тривати до року і більше. Проблеми відтворення найбільш гостро відмічаються нині у тварин з високим генетичним потенціалом; збільшення днів неплідності у них вимагає змін підходу до цієї проблеми. Крім того, висока молочна продуктивність, особливо на початку лактації, збільшує напруженість обмінних процесів в організмі корови, що значно послаблює прояв репродуктивних функцій. На даний час в технології відтворення великої рогатої худоби широке застосування знайшли біотехнологічні методи, які включають в себе індукцію і синхронізацію статевих циклів, корекцію овуляції, стимуляцію лютеїногенезу, усунення функціональних порушень яєчників.

Якщо раніше головною метою ферми великої рогатої худоби на першому місці було отримання у стислі строки телят і тоді вже молока, то на високопродуктивних фермах на першому місці стоїть отримання максимальної кількості молока від корів, у зв'язку з чим народження теляти відтерміновується на довший час. Осіменіння таких корів після отелення планується на 60–90-й день, а то й пізніше. А запізніле осіменіння на піку лактаційної кривої, як відомо, характеризується гальмуванням статевої циклічності і нижчої запліднюваністю корів. Це вимагає, в свою чергу, пошуку методів стимуляції статевої циклічності і підвищення запліднюваності корів у період сформованої лактаційної домінантності.

Виходячи з цього, слід зазначити, що дисертаційна робота присвячена актуальній темі, в ній розкриваються питання взаємовпливу відтворювальної здатності корів та вмісту гемоглобіну в крові, рівнем окремих показників обміну білків, вуглеводів, мінеральних речовин і активністю лужної фосфатази в сироватці крові, вмістом фолікулостимулюючого гормону, естрадіолу, прогестерону в сироватці крові.

Про актуальність обраної теми дисертації свідчить і те, що проведені дослідження були складовою частиною науково-дослідних робіт за темами «Розробити сучасні методи діагностики та профілактики неплідності корів, зумовленої патологією системи розмноження» (номер державної реєстрації 0107U010513, 2007–2009 рр.) та «Кортико-вегетативні механізми регуляції

фізіологічних функцій у тварин та методи їх кореляції» (номер державної реєстрації 0121U109349, 2021–2030 рр.).

Оцінка матеріалів дисертації. Дисертаційна робота написана й оформлена відповідно до чинних вимог, затверджених Кабінетом Міністрів України та відповідними ДСТУ. Дисертаційна робота містить анотації, вступ, огляд літератури, обґрунтування вибору напрямів досліджень, матеріали та методи досліджень, результати досліджень, аналіз та узагальнення результатів досліджень, висновки, практичні рекомендації, список використаних джерел літератури та додатки. Дисертацію викладено на 185 сторінках. Роботу ілюстровано 65 рисунками, схемами, графіками та 25 таблицями. Список використаних джерел літератури включає 196 найменувань.

У розділі загальної характеристики роботи у стислій формі викладено: вступ, актуальність теми; зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; мета і завдання досліджень; наукова новизна і практичне значення одержаних результатів; особистий внесок здобувача; апробація результатів дисертації; публікації та структура і обсяг дисертації.

Розділ 1 «Огляд літератури», викладений на 24 сторінках, включає п'ять підрозділів, в яких дисертантка здійснила кваліфікований та різносторонній аналіз результатів і досягнень вітчизняних та зарубіжних авторів, толерантно співставивши різні точки зору. На основі аналізу літературних джерел здобувачка наводить інформацію щодо процесів фолікулогенезу, овогенезу та лютеїнізації, детально описує вчення про статевий цикл корів та його механізм регуляції.

Розділ 2 «Матеріал і методи досліджень» наведені схеми досліджень, характеристика умов утримання та годівлі піддослідного господарства та методи дослідження. Для вивчення різноманітних показників здобувачкою були використані сучасні методичні прийоми та підходи, що дають можливість отримати об'єктивний науковий матеріал.

Розділ 3 «Результати власних експериментальних досліджень» за обсягом 63 сторінки, складається з 9 підрозділів. У ньому висвітлені дослідження кореляційних зв'язків між вмістом в крові гемоглобіну, глюкози, кальцію загального, фосфору неорганічного, протеїну загального, альбумінів та активності лужної фосфатази з відтворною здатністю корів. Також, встановлено позитивний вплив на підвищення заплідненості корів внутрішньом'язового введення за 10-15 хвилин до осіменіння препаратів «Сурфагон» і «Фертагіл».

Доведено залежність показників відтворення: кількості діб до першої охоти, тривалості сервіс-періоду та індексу осіменіння із вмістом фолікулостимулюючого гормону, естрадіолу та прогестерону в сироватці крові корів. Кожна встановлена відмінність обґрунтована авторкою на підстав високої кореляції і результатів однофакторного дисперсного аналізу.

Розділ 4 «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» викладено на 13 сторінках. Інтерпретація результатів власних досліджень проведена дисертанткою кваліфіковано, на тлі даних, отриманими багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими. У цілому в розділі подано детальний аналіз отриманих результатів. Викладений у ньому розділі матеріал засвідчує, що здобувачка уміє правильно ставити мету і задачі досліджень та використовувати одержані результати.

Сформовані висновки й пропозиції виробництву відповідають фактичному змісту роботи, логічно впливають з отриманих результатів досліджень, науково обґрунтовані.

Апробація результатів досліджень, повнота їх викладення в опублікованих працях, достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків, рекомендацій.

Результати проведених досліджень були апробовані та одержали позитивні відгуки на IV Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми фізіології та патології відтворення тварин»; конференції науково-педагогічних працівників, наукових співробітників та аспірантів Навчально-наукового інституту ветеринарної медицини та якості і безпеки продукції тваринництва; X Міжнародному конгресі спеціалістів ветеринарної медицини; IX Міжнародній науково-практичній конференції викладачів і здобувачів вищої освіти «Актуальні аспекти біології тварин, ветеринарної медицини та ветеринарно-санітарної експертизи».

Результати досліджень достатньою мірою висвітлені у 11 наукових працях здобувачки, з яких 5 статей у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України та 6 тез наукових доповідей.

Наукові положення та висновки, викладені у дисертації, узгоджуються з даними літературних джерел, і базуються на результатах власних досліджень, які виконані на достатньому експериментальному матеріалі з використанням сучасних методів досліджень. Отримані дані оброблені статистично і їх достовірність не викликає сумніву.

Результати досліджень узагальнено у восьми висновках.

Дисертація написана державною мовою, грамотно, логічно, оформлена згідно чинних вимог, висновки відповідають поставленим меті та завданням і відображають отримані дані.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації. Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації. У стислій формі та лаконічному стилі викладено основні наукові результати досліджень. Автореферат оформлений згідно вимог Атестаційної колегії МОН України.

Окремі дискусійні питання і зауваження. За позитивної оцінки рецензована дисертація, як і будь-яка творча наукова праця, не позбавлена

незначних недоліків. Окремі з них варто оприлюднити у якості зауважень та побажань

Зауваження та побажання:

- В анотації та за текстом дисертації зустрічаються помилки, невдалі вирази тощо.

- Мета роботи, на наш погляд, не в повній мірі узгоджується з темою роботи, її варто було би викласти в іншій редакції, наприклад: «дослідити фізіологічні особливості гуморальної регуляції статевих циклів у корів на тлі корекції гормональними препаратами»

- На стор. 24 не вказано посилання на літературні джерела.

- На стор. 28 у реченні «...є продовженням м'язового шару матки, він складається...» замінити на «є продовженням м'язового шару матки, який складається...».

- Стор. 38 «...надої...» замінити на «...надій...».

- У розділі «Вибір напрямів досліджень. матеріали та методи виконання роботи» можна було уникнути деталізації методів визначення рівню гемоглобіну у крові та біохімічних показників сироватки крові, оскільки вони є загальноприйнятими.

- Стор. 80 – у таблиці 3.9 слід вказати «...%...» запліднених корів.

- Позначення рівню вірогідності змін окремих біохімічних показників (наприклад, між протеїном загальним у тварин контрольної і першої дослідної груп $71,16 \pm 0,28$ та $72,30 \pm 0,25$ г/л ($p \leq 0,01$) у табл. 3.11 або рівнем неорганічного фосфору $2,35 \pm 0,05$ та $2,72 \pm 0,08$ ммоль/л у корів цих же груп (при відсутності вірогідної різниці) у табл. 3.10), очевидно, мають технічні помилки під час оформлення;

- У розділі «Узагальнення результатів досліджень та їх аналіз» доречним було би використати більшу кількість посилань на літературні джерела та висвітлити це під час захисту;

- В тексті дисертації зустрічаються невдалі розриви у цифрових значеннях кореляції.

Запитання до дисертантки:

1. Чим Ви можете пояснити позитивний кореляційний зв'язок між рівнем прогестерону на різних стадіях естрального циклу та тривалістю періоду до першої охоти, сервіс-періодом та індексом осіменіння?

2. За рахунок яких фізіологічних механізмів відбувається підвищення заплідненості корів після застосування гормональних препаратів «Сурфагон» та «Фертагіл»?

3. На вашу думку, яка перспектива практичного застосування результатів Ваших досліджень у господарствах?

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. На основі ознайомлення з дисертаційною роботою Климковецької Лесі Василівни вважаю, що вона є завершеною науково-дослідною працею, у якій узагальнено значний обсяг експериментальних та науково-господарських досліджень авторки, результати яких мають теоретичне й практичне значення. Вони достовірні й коректно інтерпретовані.

У роботі добре висвітлені характер обраної теми, принципи наукового вирішення поставлених завдань, використані сучасні методи досліджень, отримані нові дані в експериментах на тваринах та ряд закономірностей і тенденцій, які є актуальними для поліпшення молочної худоби на теренах України.

Дисертація за актуальністю, ступенем обґрунтованості наукових положень, їх вирогідністю, новизною, практичною значимістю та за науково-методичним рівнем, обсягом, змістом і формою відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, щодо кандидатських дисертацій, а її авторка **Климковецька Леся Василівна** заслуговує присудження наукового ступеня кандидата ветеринарних наук за спеціальністю 03.00.13. – фізіологія людини і тварин.

Офіційний опонент:
завідувач кафедри фізіології, біохімії
тварин і лабораторної діагностики
Дніпровського державного
аграрного-економічного університету
доктор ветеринарних наук, професор



Дмитро МАСЮК

01.05.2025 р.

